

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno.
Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni;
za četrta leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krone na leto.
Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratov po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 10. decembra 1907.

C. Kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Ali res zapeljujejo raiffeisenske posojilnice kmeta k lahkomiselnemu zadolževanju? Občni zbori zadrug in okrajni zadružni shodi. Zadružništvo na Prusko-Poljskem. Zadolžnice naj se pri plačilu dolga vrnejo strankam. Na kaj naj pazijo sedaj posojilnice, ko se je denar tako podražil. Sestanek krčkih posojilničara. Razpečevanje namiznega sadja. Kaj bo letos z ozimino? Gospodarske drobtine. Vprašanja in odgovori. Zadružni pregled. Književnost. Občni zbori. Inserati.

Na razna tozadevna vprašanja poročamo, da so opravičeni v imenu naše „Zadružne zveze“ izvrševati revizije sledeči gospodje: Dr. Vladislav Pegan, načelstveni ravnatelj; Gjuro Rašica, uradni ravnatelj; Svetoslav Premrou, tajnik in nadrevizor; Vlado Pušenjak, potovalni učitelj za zadružništvo in revizor; Vinko Kramaršič in Vekoslav Pelc, revizorja.

Ali res zapeljujejo raiffeisenske posojilnice kmeta k lahkomiselnemu zadolževanju?

Kmetijsko zadružništvo se v prosvetljenih evropskih državah širi vedno intenzivneje. Ne bi se, da ne leži ravno v smotrih in nalogah kmetijskega zadružništva izredna narodno-gospodarska važnost. Nemčija, Avstrija, Italija in druge države so nam v zgled, kako si ravno kmetijstvo v svoji posebni organizaciji skuša ustvarjati sredstva, da si zasigura gospodarski obstoj, da si olajša svoj gospodarski položaj.

Prvo mesto v kmetijskem zadružništvu zavzemajo neoporečno posojilnice tzv. Raiffeisenškega sestava. Govoriti danes o njihovi narodno-gospodarski važnosti, ko so že davno prebolele prvotna ustanovna leta, ko so se v tako ogtomnem številu povsod razširile, bilo bi kot vodo v morje nositi.

Vendar se pri nas dobe ljudje, ki vsako toliko časa stopajo na površje in pogumno zastavijo svoje pero, da dokažejo, da raiffeisenske posojilnice nimajo nikakoršnega narodno-gospodarskega pomena. Ni dolgo temu, ko je tak „narodno-gospodarski“ pisatelj izrekel, da so raiffeisenske posojilnice „pravo zlo za kmetijstvo in glavni vzrok izseljevanja slovenskih kmetov“. In to

samo radi tega, „ker kmeta zapeljujejo v lahkomiselno zadolževanje“.

Taki očitki so naravnost bedasti. Druzega ne dokazujejo, nego duševno bedo onega, ki jih je izustil, ali pa njegovo po politični strasti povzročeno zaslepljenost. Toda očitki so taki, da moramo pojasniti gospodarsko nalogo, ki jo imajo povsod raiffeisenske posojilnice; da jih moramo oprati nepremišljene obdolžitve, kakor da bi pospeševale lahkomiselno zadolževanje.

Zakaj naš kmet dolgove dela?

Da dela dolgove, to je pribito. Toda marsikdo si ne predoči, kaj ga k temu sili? Oglejmo si nekoliko, kaj nam v tem oziru prikazuje statistika, vsaj v kolikor se tiče vknjiženih dolgov. Pri tem pa se ozrimo samo na Kranjsko in Primorsko kot pretežno slovenskim pokrajinam.

Prvi vzrok zemljeknjižne zadolžitve naših kmetov v obeh pokrajinah je bila — svoboda, ki jo je prinesel takrat cvetoči liberalizem. Zemljiška odveza iz l. 1867. je podarila kmetom na Kranjskem K 91,414.664 zemljeknjižnega dolga, na Primorskem pa K 61,904.316, skupno tedaj K 153,318.980. Od l. 1868 — 1899 je zemljeknjižni dolg na Kranjskem narastel za K 42,438.642 na K 133,853.306, na Primorskem pa za K 79,468.108 na K 141,372.424. Prirastek na Kranjskem znaša od l. 1868 — 1899 46·4%, na Primorskem 128·3%, v obeh pokrajinah skupno 86·3%. Prirastek zemljeknjižnih bremen sam pa se stopnjuje tako:

	Kranjsko:	Primorsko:
od l. 1868—1885	31·5%	36·5%
od l. 1886—1892	0·4%	39·0%
od l. 1893—1899	107%	20·5%

v obeh deželah skupno pa:

od l. 1868—1885	23.5 %
od l. 1886—1892	16.3 %
od l. 1893—1899	15.5 %

Ali so tako ogromno naraščanje kmečkih bremen povzročile slovenske raiffeisnovke? Ko se je vendar prva raiffeisnovka ustanovila šele l. 1894?

Toda na to nam da prebridki odgovor statistika sama. Dvojni so vzroki zemljeknjižnega zabremenjevanja kmečkih posestev. Obremenitve se namreč porajajo iz lastninskih sprememb, ali pa nastanejo brez njih. Lastninske spremembe nastajajo 1.) vsled dražbenih izvršil obremenjenega objekta; 2.) vsled smrti lastnika; 3.) vsled sklenjenih kupnoprodnih pogodb. Obremenitve pa izvirajo: 1.) iz sprememb lastništva: a) vsled smrti (zaostale dedinske odpravnine); b) vsled sklenjenih kupnoprodnih pogodb (zaostale kupnine); 2.) iz posojilnih pogodb; 3.) iz drugih pogodb (varščin); 4.) iz justficiranih zaznamb; 5.) iz izvršilnih vknjižb.

Lastninskih sprememb vsled smrti je bilo od l. 1868—1899

Slučajev:	V znesku:
na Kranjskem	40.436 K 97,758.496
na Primorskem	31.377 „ 78,161.373

Obremenitve vsled volil in zapuščin so znašale v isti dobi:

Slučajev:	V znesku:
na Kranjskem	31.613 K 29,839.361
na Primorskem	5.905 „ 6,964.895

Lastninskih sprememb, izvirajočih iz kupnoprodnih pogodb, je bilo od l. 1868—1899:

Slučajev:	V znesku:
na Kranjskem	106.492 K 114,923.435
na Primorskem	96.634 „ 119,412.524

Obremenitev za zaostale kupnine je bilo v istem času:

Slučajev:	V znesku:
na Kranjskem	8575 K 10,971.027
na Primorskem	9008 „ 16,939.026

Lastninskih sprememb vsled izvršilnih prodaj je bilo na Kranjskem od l. 1892—1899 pri 3069 realitetah. Od svote K 8,946.601, ki je bremena ta posestva, se je moralo radi nepokritja pri dražbi zbrisati znesek K 2,881.825. Na Primorskem pa je bilo na dražbi prodanih 3501 realitet. Od svote K 11,177.238, ki je bila na njih vknjižena, se je moral radi nepokritja zbrisati znesek K 4,765.315. Od l. 1868—1899 se je vsled nepokritja pri izvršilni prodaji obremenjenih objektov moralo zbrisati K 14,413.655 (37.5 %), na Primorskem pa K 7,764.711 (36.5 %). Res je, da kaže statistika, da od leta do leta pada število v izvršilnem postopanju prodanih realitet, toda nasprotno raste število bremen, ki ob-

težujejo izdražena posestva, rastejo pa tudi nepokritja, izvirajoča iz prenizkih ponudkov. Da pa ponudki ostanejo prenizki, je večinoma vzrok to, da obstoječa denarna politika vpoštevata le prometno vrednost kmečkega posestva, ne pa njegove donosne vrednosti.

Zemljeknjižna bremena, neoziraje se na spremembe lastništva, izvirajo:

	Kranjsko:	Primorsko:
a) iz posojil. pogodb K	70,182.467	K 82,522.898
b) iz drugih „		
(varščin)	39,798.685	„ 33,256.772
c) iz justficiranih		
zaznamb	870.185	„ 1,258.636
d) iz izvršil. vknjižb „	16,796.310	„ 28,705.846
	K 133,853.306	K 141,372.424

Če pa primerjamo obremenitev zemljišča na Kranjskem in Primorskem z glavnično vrednostjo, dobimo sledeče podatke:

Obremenitev:	Glavnična vrednost:
Kranjsko	K 133,853.306 K 174,944.352
Primorsko	„ 141,372.424 „ 450,569.508
	K 275,225.730 K 625,513.860

Od l. 1899 do 1906 pa so zemljeknjižni dolgovi na Kranjskem narastli že na okroglo 200 milijonov kron. Toda že iz navedenih podatkov koncem l. 1899 razvidimo, da je kranjsko zemljišče že obremenjeno z ozirom na splošno svojo vrednost za 76.6 %, Primorsko pa za 31.3 %. To nam razjasnjuje, zakaj da je izseljevanje v Ameriko silnejše s Kranjskega, nego s Primorskega. Podatki glede vrednosti zemljišča so sicer res iz l. 1883, toda slučajni narastek v vrednosti se pač kompenzira z večjimi stroški kmečkega proizvodnje, s podraženjem delavnih moči, potrebščin in življenskih sredstev.

Ali nam je mogoče trditi na podlagi teh števil, da se naše kmetijstvo lahko miselno zadolžuje, vsaj v kolikor se tiče zemljeknjižnih posojil? Nikakor ne! Ti podatki pa izvirajo večinoma iz dobe, ko na Kranjskem in Primorskem 1.) ali sploh nismo imeli posojilnic, 2.) ali ko so se še le v poznejši dobi pojavile posojilnice, ki so v pretežni večini kultivirale zemljeknjižni kredit. Osebni kredit, kot sredstvo za zadoščenje prometnega, obratnega kredita, se je pa v obeh pokrajinah intenzivno začel gojiti še le odkar se razvijajo posojilnice raiffeisenskega sestava.

Glasom uradne statistike je skupna svota posojil pri 200 posojilnicah naraščala tako:

	L e t a			
	1880	1890	1900	1902
Kranjsko	279.760	2,368.538	25,171.301	38,327.999
Primorsko	851.476	1,690.616	11,262.270	17,262.209
K	1,131.236	4,059.154	36,433.571	55,590.208

V tem silnem naraščanju posojilničnih dolgov pač ne moremo iskati samo novih zadolžitev. Večina se nanaša na spremembo dotlej individualnega kredita v zavodni kredit, na prevod terjatev privatnih oseb v posojilnične terjatve. V tem oziru so vse naše stare in nove posojilnice veliko dobrega storile.

Pričela se je gojitev personalnega kredita, ki pa pri posojilnicah Schulze-Delitschevega kroja še ni povsem prodrla. Vsaj je bilo leta 1902 posojil pri

Schulze-Delitschevka h :

	Zavodov	Namenice in zastave	Na hipoteko
		k r o n	
Na Kranjskem . .	25	13,202.794	13,094.027
„ Primorskem .	33	11,438.552	2,761.201
	58	24,641.346	15,855.228

Raiffeisnovka h :

	Zavodov	Na zadolžnice	Na hipoteko
		k r o n	
Na Kranjskem . .	81	10,247.737	1,783.441
„ Primorskem .	61	2,792.108	270.348
	142	13,039.845	2,053.789

Iz teh podatkov se takoj razvidi različna gospodarska tendenca posojilnic Schulze-Delitschevega sestava in Raiffeisenskega sestava. Navzlic temu pripada šele 13°/o vseh vknjiženih terjatev posojilni-

nemu kreditu. Kredit na menice pa iz splošno znanih vzrokov ne moremo smatrati kot kredit, ki bi odgo-varjal razmeram kmečkega gospodarstva.

Posojilnice same seveda ne morejo povzročiti razbremenjevalno akcijo. Le olajšati jo morejo. Za razbremenjevanje pa je treba pred vsem primernih, kmečkemu gospodarstvu prilagodenih denarnih institutov in primernih zakonodajnih sprememb v prilog kmetijstvu. Toda razbremenjevalna akcija primernih hipotekarnih zavodov mora biti tesno spojena z organizacijo personalnega kredita. Da smemo smatrati raiffeizenke kot skoraj izključno, kmečkim razmeram res prilagoden organizacijo personalnega kredita, razvidimo iz zgoraj podanih podatkov, zakaj pri Schulze-Delitschevka h je 39.1^o/o sploh izposojene svote izdana proti zemljeknjižni varnosti, pri Raiffeisnovka h pa šele 13.6^o/o. Naše raiffeisenke pa se morajo baviti s hipotekarnim kreditom v slučajih, ko se gre za konsolidacijo dolgov, ko se gre za rešitev kakega kmeta iz oderuških rok marsikaterega bodisi mestnega ali vaškega magnata.

Pri nas še nimamo primernih zavodov za gojenje legitimnega zadružnega kredita, vsaj na Kranjskem ne. Deželna hipotečna zavoda v Gorici in Poreču pa ne prideta posebno v poštev, deloma ker sta v rokah narodnih nasprotnikov, deloma ker nista še znala uveljaviti važnost svoje osnove. Tudi je ponekod bremensko stanje kmetijskih posestev že tako visoko, da nam ne pomagajo več samo kreditne osnove javno-pravnih kreditnih zavodov, ako se njihova denarna

Namen posojila	L e t o					Skupno	v odstotkih
	1901	1902	1903	1904	1905		
Vračila drugih dolgov	39.783.27	52.373.06	63.196.81	60.154.84	60.060.—	275.567.98	24.8
Nakup gospodarskih potreščin	22.940.—	4.240.—	12.808.—	9.687.64	19.359.72	69.035.36	6.3
Nakup živine	14.520.—	13.825.—	25.367.—	19.233.—	25.240.—	98.185.—	8.9
Nakup zemljišča . .	30.960.—	28.905.—	47.962.—	49.900.—	73.213.—	230.940.—	20.7
Nakup hiš in drugih stavb	3.600.—	18.074.—	19.282.—	40.735.—	12.260.—	93.951.—	8.5
Dozidava in poprava stavb	12.100.—	7.983.06	13.824.—	6.300.—	19.656.67	59.863.73	5.4
Odprava dedščin . .	7.758.38	5.310.—	10.020.—	11.040.—	9.930.—	44.058.38	4.0
Bolezenski stroški . .	780.—	1.377.—	1.505.—	1.840.—	1.785.—	7.287.—	0.7
Pomoč obrtnikom . .	4.787.—	20.025.—	11.511.—	14.884.—	19.228.50	70.435.50	6.4
Plačevanje delavcev .	450.—	100.—	1.800.—	400.—	1.740.—	4.490.—	0.4
Odrajtovanje davkov	100.—	1.602.—	2.660.—	907.—	910.—	6.179.—	0.5
Pogrebni stroški . .	80.—	200.—	590.—	594.70	745.—	2.209.70	0.2
Potnine delavcem . .	910.44	—	1.526.—	410.—	810.—	3.656.44	0.4
Ženitovanski stroški	1.850.—	4.290.—	4.640.—	3.520.—	6.650.—	20.950.—	1.8
Razdelava vinogradov	172.—	2.723.50	4.272.—	3.670.—	4.518.—	15.355.50	1.4
Hipne potrebe in razno	2.381.39	7.906.46	6.683.26	9.589.19	8.960.92	35.521.22	3.2
Naprava mlekarne . .	—	—	3.900.—	—	—	3.900.—	0.3
Lupljenje češpelj . .	—	—	12.700.—	12.020.—	42.700.—	67.420.—	6.1
K . . .	143.172.48	168.934.08	244.247.07	244.885.37	307.766.81	1,109.005.81	100.0

politika istočasno ne ozi ra na pomožno akcijo raiffei senskega zadružništva v deželi. To pa ne storita nobeden navedenih dveh hipotečnih zavodov, in tu ravno tiči znak narodnostne animoznosti.

Toda bilo kakorkoli. Dejstvo je, da razbremenjevalne akcije ni mogoče udejestviti brez sodelovanja organizacije personalnega kredita. To sta pribila — ne da navedemo veliko prič — avstrijski poljedelski svet z znamenitimi svojimi raziskavanji z ozirom na to vprašanje in letos XXIII. shod kmetijskih zadrug v Münstru. S tem je pa obenem dokazana velika narodnogospodarska važnost raiffeisenskih posojilnic, neoziraje se na drugačen vpliv, ki ga te posojilnice še imajo za dviganje donosnosti kmečkega gospodarstva.

Da pa še bolj ovržemo lahkotne in nesramne očitke nekaterih ljudi, navedemo še tu petletno statistiko o namenih, za katere so posojilnice, združene v „Goriški zvezi gospodarskih zadrug in društev“ dovoljevale posojila. Obžalujemo le, da se taka statistika ni splošno vodila, ker bi se ž njo lahko usta zamašila marsikaterim lažnjivcem. Ta statistika pa evidentno dokazuje, da raiffeizenke ne le ne pospešujejo lahkomiselnost zadolževanje, pač pa v večini slučajev rešijo kmeta iz rok — liberalnih pijavk. Drugače pač ljudi, ki še danes pobirajo 16—20% obresti ni mogoče imenovati. Zato navajamo na prednji strani dotično avtentično statistiko.

Svetoslav Premrou.

Občni zbori zadrug in okrajni zadružni shodi.

Zadružništvo se med Jugoslovani krepko razvija. Dočim je v nekaterih deželah in v nekaterih zadružnih strokah ustanovna doba že minula, se še vzlasti v Dalmaciji in na Primorskem baš sedaj največ zadrug ustanavlja. Pri večini zadrug iz starejše kakor tudi najnovejše dobe pa opazimo nekaj, kar nas navdaja z nekakim strahom, namreč dejstvo, da zadružna misel ne prodira v najširše sloje, da ni pravega zanimanja za zadružništvo, ampak da upoštevajo ljudje, kadar mine prvotno navdušenje, zadrugo le tedaj, kadar so v — najhujši sili. Ni čuda potem, če izgubijo i oni, kateri stoje na čelu zadrug, vsako veselje do dela, če svoje dolžnosti le površno izvršujejo in če potem take zadruge delajo preglavico njim, kakor tudi Zvezi, pri kateri so včlanjene. Te razmere so se pojavile in se pojavljajo povsod, kjer se zadružništvo razvija; ne sme se jih pa prezreti, ampak iskati vzroke teh razmer in sredstva za njih odpravo.

Glavni vzrok je nevednost ljudstva; ljudstvo je premalo poučeno o ustroju in delovanju zadrug, ljudstvo pa še tudi ne ume dolžnosti, katere ima napram zadrugi. Pa ne le zadrugarji sami, ampak v prvi vrsti organi zadrug so mnogokrat popolnoma nevedni, ne brigajo se za celo poslovanje, nimajo vpogleda v isto

in ne morejo druge zadružnike poučiti; često le tajnik ali načelnik umeta poslovanje cele zadruge, in če se on preseli, oz. zadrugo zapusti, ista ne more naprej ali pa borno vegetira. Žalibog se še najdejo tudi taki organi zadrug, ker so radi tega, ker brezplačno vršijo svoje dolžnosti, nedovzetni za vsa navodila in nasvete in le zelo površno vršijo svoje dolžnosti.

Naše stremljenje mora biti, vse hibe odstraniti, naše zadruge vedno bolj izpopolniti, kar se more le doseči z zadružnim poukom. Klic po zadružnem pouku odmeva v strokovnih zadružnih časopisih, na občnih zboreh zadružnih zvez, kakor tudi državnih zadružnih zvez. Priporočajo se vsa mogoča sredstva in uredbe; v sledečih vrsticah hočemo le v kratkem opozoriti na občne zборе naših zadrug, kateri bodo gotovo vzbudili zanimanje za zadružništvo, ako se bodo vršili na drug način kakor do sedaj, in na okrajne zadružne shode, ki so se zelo obnesli drugod in katere treba tudi upeljati na Slovenskem.

Hranilnica in posojilnica v K. ima svoj občni zbor s sledečim dnevnim redom:

- 1.) Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
- 2.) Odobrenje računskega zaključka.
- 3.) Čitanje revizijskega poročila.
- 4.) Volitve.
- 5.) Slučajnosti.

Tajnik prebere zapisnik zadnjega obč. zbora, načelnik ali predsednik nadzorstva, v mnogih slučajih tudi tajnik, prebere številke računskega zaključka, ki se molče odobri, spet se oglasi tajnik, ki prebere revizijsko poročilo, predlaga navadno izstopivše člane načelstva in nadzorstva za zopetno izvolitev, kar se soglasno sprejme in — občni zbor je končan. Ni čuda potem, da je prvo leto občni zbor dobro obiskan, leto za leto pa slabejše in čez nekaj let se snidejo jedva člani načelstva pri občnem zboru. To je slika mnogih, mnogih obč. zborov zadrug. Občni zbor je v prvi vrsti ono zborovanje, na katerem se mora članom jasno pojasniti celo stanje zadruge in s tem, da bo vsak član imel popolen vpogled v celo stanje, bo rastlo njegovo zanimanje in bo od dneva do dneva bolj uvideval velik pomen zadruge. Razjasni naj se v prvi vrsti članom, da obstoji cel računski zaključek iz 3 delov, kateri naj se s primerom iz navadnega domačega gospodarstva razložijo. Posamezne postavke pri prejemkih in izdatkih naj se primerjajo z istimi postavkami v prejšnjem letu, konstatira naj se napredek ali nazadovanje, vzroki, n. pr. slaba letina povzročča, da se mnogo posojil vzame, a malo hranilnih vlog vloži, pomanjkanje krme vpliva na množino mleka in na prejemke mlekarn itd. Navede naj se ne le stanje hranilnih vlog in posojil, ampak koliko je novih vložnikov, oz. posojilojemalcev, najvišja in najnižja hranilna vloga in posojilo, vsota hranilnih vlog in

število vložnikov poslov, delavcev in otrok. Pri kmetijskih zadrugah in mlekarnah naj se navajajo povprečne cene, primerjajo s cenami prejšnjih let, opozarjajo se naj člani na zahteve konsumentov. Načelstvo naj stavi konkretne predloge za napredek zadruge, zahteva od članov nasvete in navodila ter iste uvaža. Iz poročila načelstva in računskega zaključka morajo dobiti člani jasno sliko o zadruzi, kakor tudi o celem gospodarskem položaju združnega okolisa ter morajo narediti načrt za prihodnjo poslovno leto. Že na ta način bo zanimanje za zadrugo rastlo, še bolj pa, če se postavi na dnevni red kako predavanje in naprosi tuj predavatelj. Predava lahko kak tajnik ali funkcionar zadruge iz sosesčine ali uradnik „Zadrugne Zveze“ ali kmetijski strokovnjak o kakem združnem ali kmetijskem vprašanju. Če se bodo občni zbori na ta način vršili, bo prišlo življenje na iste, člani bodo v obilnem številu občne zборе obiskovali, se vedno bolj in bolj za zadrugo zanimali in za nje prospeh tudi delali. Reformirajmo torej občne zборе zadrug, dajmo jim več življenja!

Posebno hudo se občuti, da organi zadruge ne pojmi delovanja zadrug in si mnogokrat ne vedo pomagati ter sem in tje zamudijo kako ugodno priliko ali pa celo povzročijo zadruzi škodo. Treba bo skrbeti za pouk organov zadruge, ker pouk, ki se njim da na prvi uradni dan ali pri reviziji ne zadostuje, in ker se organi zadrug v mnogih slučajih vsako leto menjavajo, je tega pouka le malo članov deležnih. Dati se mora organom zadrug najmanj enkrat v letu prilika se o vseh združnih vprašanjih poučiti. V ta namen naj sestavijo zadruge jednega, oz. dveh sosednjih sodnih okrajev združno okrožje s posebnim odborom, voljenim od članov načelstva in nadzorstva vseh v združnem okrožju se nahajajočih zadrug. Ta odbor je v prvi vrsti poklican delovati za združno organizacijo okrožja, on podpira združno zvezo pri njenem delu, vzlasti pri prirejevanju okrajnih združnih shodov. Ti shodi se višijo najmanj enkrat v letu, menjajoč se vsako leto v drugem kraju, kjer ima kaka zadruga svoj sedež, tako, da pridejo vse zadruge na vrsto. Ta shod se spoji navadno z občnim zborom dotične zadruge, pride jeden ali več odposlancev „Zadrugne Zveze“, ki vplivajo na to, da je občni zbor zanimiv ter predavajo o raznih važnih vprašanjih, kakor n. pr. o dajanju posojil, postopanju pri vstopu in izstopu članov ter izplačevanju deležev, o dolžnostih članov načelstva in nadzorstva, poslovniku za organe zadruge (pisec teh vrstic bo v kratkem izdelal tak poslovník), o reviziji, o denarni sporavnici, blagovnem prometu itd. Predavanju sledi debata, stalna točka so vprašanja navzočih. Ker se snidejo organi več zadrug, ki v praksi ta ali oni slučaj doživijo, se navadno vname živahna diskusija in vsak udeleženec se mnogo nauči. Udeleženci slikajo solnčne in temne

strani svoje domače zadruge, navajajo razne izkušnje, katere so si pridobili in povzročajo, da se začne razgovor o tem ali onem vprašanju in sproži marsikatero koristno misel. Velikega pomena pa je v obče osebni stik udeležencev in isti v osebnem občevanju mnogo pridobijo.

Bliža se doba občnih zborov, uporabimo jo in prirejajmo zanimive občne zборе ter okrajne združne shode, s čimur bomo mnogo za izpopolnjenje združništva storili!

Vlad. Pušenjak.

Združništvo na Prusko-Poljskem.

Silna je pest, ki pritiska Poljake osobito na Poznanjskem k tlom. Toda ravno tako silna je tudi eneržija Poljakov, ki ne ponehava, marveč od leta do leta narašča, dasi se skušajo vporabiti vsa mogoča nasilna sredstva za ponemčevanje Poljakov. To dokazuje tudi njihovo združništvo.

L. 1861 se je v Poznanju ustanovilo prvo kreditno društvo „Towarzystwo Pożyczkowe przemysłowców miasta Poznania“, ki se je l. 1891 spremenilo v zadrugo z omejeno zavezo „Bank Przemysłowców“. L. 1871 je že bilo 9 zadrug na Zahodno Pruskem in 26 na Poznanjskem. L. 1871 pa se je ustanovila Zveza poljskih pridobitnih zadrug v provincah Poznanj in Zahodna Pruska, ki je imela nalogo poglobiti združno idejo med Poljaki. Predsednik glavnega odbora je bil početkoma bančni ravnatelj Zyskowsky, „ki je bil v tesni zvezi z organizatorjem nemških zadrug Schulze-Delitschem in zato mnogo koristil poljski združni ideji“ (iz poročila dr. Kusztelana). Kazimierz Zimmermann, ki je letos izdal knjigo o banki Przemysłowców, pa piše: „Schulze osebno skoro gotovo ni pospeševal poljskega združništva. 24. marca 1861 je imel pri zborovanju narodne družbe v Bydgosću govor, ki ga je 22. septembra istega leta skoraj doslovno ponovil v Berlinu, in s katerim se je strinjal z germanizacijo pokrajine, dasi brez nasilne omejitve Poljakov na jezikovnem polju in brez vporabe izjemnih zakonov, ter povdarjal: Izdali bi nemško stvar, ako se ne bi pridružili onim, ki izvršujejo nalogo ponemčevanja!“ V toku časa in v izjemnih gospodarskih razmerah Poljakov, ki so dolgo časa bili indolentni v gospodarskem oziru, pa leži, da je danes poljsko združništvo povsem Schulze-Delitschevega sestava.

Poljsko združništvo pa se je začelo razvijati vedno živahneje in konsolidirati odtlej, ko je l. 1872 postal načelnik duhovnik Szamarzewski iz Śróde, ki je kot tak deloval do svoje smrti l. 1891, ko ga je srčna kap zadela med sv. mašo. Naslednik njegov je prelat Wawrzyniak, ki je bil l. 1886 imenovan namestnikom načelnika. Dr. Kusztelan pa je od leta 1885 sem predsednik glavnega odbora poljske zveze.

L. 1876 je že bilo 86 zadrug, in sicer 55 na Poznanjskem, 25 v zahodni Pruski in 6 v Šleziji. L. 1881 že 110 zadrug, in sicer 53 na Poznanjskem, 25 v zahodni Pruski in 32 v Šleziji. Sedaj je nad 160 poljskih zadrug, po večini na Poznanjskem. Kreditnih zadrug je največ, nekaj je parcelacijskih bank, le malo je konsumnih društev. Parcelacijske zadruge nakupujejo premoženja, ki se potem v parceliranih komadih odprodajajo poljskim kmetom. V Pinczynu v zahodni Pruski je zadruga, ki je nakupila premoženje in ga skupno obdeluje.

L. 1886 se je ustanovila zvezna banka pridobitnih zadrug (Bank związku Spółek zarobkowych) s sedežem v Poznanju, in sicer po vplivu zveznega načelnika Szamarzewskega. Njen načelnik je od začetka sem dr. I. Kusztelan. Banka je izvrševala velik vpliv na razvoj poljskega združništva. L. 1903 je imela 348.742 M rezervnih in posebnih rezervnih fondov, 10.659.581 M od privatnih oseb in zadrug vplačanih kapitalij, 9.336.490 M menic, hipotek, lombardnih posojil in konto-korentov, 3.273.324 mark efektov, 828.625 M sprejemkov za obresti, 61.412 M upravnih stroškov in je plačala 6% dividende.

L. 1889 se je zveza preosnovala tako, da je imela vsaka pokrajina svojo revizijsko zvezo, ki so imele svoje sedeže v Poznanju, Bydgosću in Torunu. Vse tri skupaj pa naj bi tvorile splošno zvezo s posebnim načelnikom.

Pri tem pa se je napravil pogrešek, da so se posamezne zveze preveč odtrgale vplivu načelnika, ki je z ozirom na obstoječe razmere in na svoj značaj največ vplival na razvoj združništva. Načelniku Szamarzewskemu pa se ni posrečilo odpraviti ta pogrešek, ker je med tem nagloma vmrl.

L. 1891 je prelat Wawrzyniak vse zadruge spojil v enotno zvezo s sedežem v Poznanju, ki združuje zadruge na Poznanjskem in zahodno Pruskem. Šlezijske zadruge pa se niso sprejele v zvezo, deloma, ker jih je bilo premalo, deloma, ker so večinoma prenehale.

Kaj zmore združništvo storiti z gospodarskim delom tudi v korist narodnostnega obstoja, naj osvedoči sledeči podatki Zimmermanna:

L. 1904 je bilo na Poznanjskem pri nemških zadrugah skupno 46.664.469 članov (16.310.487 pri neuwiedski podzvezi, 26.623.015 pri darmstadtski in 3.720.967 pa pri Schulze-Delitschevski podzvezi), pri poljskih zadrugah pa 14.948.869 članov. Hranilnih vlog so imele nemške zadruge skupno mark 26.464.942 (3.383.091 pri neuwiedski podzvezi, 7.723.366 pri darmstadtski, 15.358.485 pri berlinski), poljske zadruge pa 51.745.144 M. Posojil pa nemške zadruge skupno 39.577.332 M (4.766.360 pri neuwiedski podzvezi, 14.186.365 pri darmstadtski, 20.624.607 pri berlinski), poljske pa 57.806.274 M.

Rezerv so imele nemške zadruge skupno 5.054.924 mark (71.703 pri neuwiedski, 886.740 pri darmstadtski, 4.096.481 pri berlinski podzvezi), poljske zadruge pa 9.089.607 M.

Pri tem pa je treba vpoštevati, kakor Nemci sami priznavajo, da je velik odstotek Poljakov začlenjenih pri nemških zadrugah.

Še ni Poljska zginila!

S. Premrou.

Zadolžnice naj se pri plačilu dolga vrnejo strankam.

Vprašanje, ki ga pri revizijah stavljamo vsem kreditnim zadrugam glede tega kaj se zgodi z zadolžnicami tedaj, ko je posojilo popolnoma plačano, dobiva v izredni večini slučajev zelo nepovoljen odgovor. Ponajveč se zadolžnice ne vračajo dolžnikom. Pač pa se hranijo pri posojilnici, ne da bi se prekrizale ali sploh na kak način uničile. To pa ni pravilno.

Vsak član, ki povsem poplača svoj dolg, naj zahteva, da se mu zadolžnica vrne.

Nemški združni list na Moravskem omenja, da je ta okolnost, da se plačane zadolžnice niso vračale strankam, v mnogih slučajih pospeševala razna poneverjanja. Pri neki reviziji se je sedaj dognalo, da so bili mnogi računi dolžnikov še odprti, dočim so bili zadevni zneski že davno plačani. Ker pa je revizor dobil k vsakemu računu tudi dotično zadolžnico, je moral smatrati, da dolgovi še dejansko obstojé. Šele glavna revizija, pri kateri so bili vsi vlagatelji in dolžniki s svojimi knjižicami pozvani k posojilnici, je doprinesla dokaz poneverjenja.

Zato pač pravilno zahtevajo vedno vsi naši revizorji, da se naj zadolžnice takoj ob plačilu vrnejo strankam.

Na kaj naj pazijo sedaj posojilnice, ko se je denar tako podražil.

Kakor znano se je v zadnjem času denar vsled gospodarskega poloma v Ameriki nenavadno podražil, ker ne marajo evropejske banke svoje zaloge zlata naložiti v Ameriki. Podraženje denarja je postalo splošno, tako da primanjkuje že ponekod denarja. Obresti, ki jih ponujajo tudi že pri nas nekatere zadruge za nalaganje odvečnih svot so zelo visoke. Ponujajo se obrestne mere po 5, 5¹/₄, 5¹/₂, da ponekod tudi 6%.

Opozorili smo naše zadruge že s posebno okrožnico, naj se ne ozirajo na take ponudbe, ker izhajajo mnogokrat od zavodov, ki ne stoje baš na posebno trdnih nogah. Svetovali smo, naj varujejo združno disciplino, kakor so jo varovali l. 1905, ko se je ne-

kaj podobnega godilo na denarnem trgu. Toda ni dovolj to. Zadrugam priporočamo, da v teh razmerah:

1.) Skušajo pridobivati kolikor mogoče veliko hranilnih vlog, posebno od malih vlagateljev. Veliko koristijo pri tem domači hranilniki, o katerih smo že večkrat pisali.

2.) Omejujejo naj kolikor mogoče dovoljevanje novih posojil toliko časa, dokler bo trajala ta nenavadna draginja denarja. Dovolijo naj se po mogočnosti le posojila na kratke povračilne roke. Posojila na vknjižbo naj se sploh ne dajajo, ali vsaj do skrajnosti omeje. Sploh naj se dovoljujejo posojila le za važne in silne potrebe in namene.

3.) Izterjajo naj se vse zaostale obresti in računajo pri plačilu pogojene zamudne obresti, da ne bodo zadruga oškodovane.

4.) Izterjajo naj se posojila, pri katerih so že prekoračeni plačilni roki. Če se posojila morajo ponoviti, naj se zahteva vsaj nekoliko na račun.

To priporočamo posebno onim zadrugam, ki same morajo vporabiti kredit, da zadoščajo svojim denarnim potrebam.

Sestanak krčkih posujilničara.

O sastanku izaslanika krčkih posujilnica, koji se je obavio 14. m. m. u Krku, napisao je g. I. Mahulja u 32. broju „Pučkog prijatelja“ ovo izvješće:

„Vršio se polag objave dne 14. o. mj. u krčkoj čitaonici. Sve posujilnice otoka bile su zastupane po dvim izaslanicima, svaka, k tomu je nadošlo nekoliko gostova. Rasprave pod predsjedanjem Dr. Bjelinskoga bile su vrlo živahne i zbilja su se izmjenjivale razne misli, te se vidjelo, da su ovakvi sastanci ne samo korisni, već i potrebiti. Najviše se raspravljalo o prvoj točki dnevnog reda: o ulaganju suvišnog novca. Tu su se čule razne pritužbe, kako nismo u tom pogledu ni najmanje organizovani, kako svaka posujilnica radi za se, gdje će dobiti bolji kamatnjak i premda smo svi u „Zadružnoj Zvezi u Ljubljani“, to svaka posujilnica ide svojim putem; pošto se već od lanjske godine radi o osnutku Sveze za Istru; kakovih se više puta ima poteškoća da dobiješ svoje novce na trag, kad trebaju, što bi se dogodilo za slučaj panike, da svi ulagači počmu najednom zahtijevati novce na trag i t. d. Pročitao se i promemoriju župnika Andrijičića, koji zaprečen doći, stavlja slične opaske.

Dr. Bjelinski kao stari praktičnjak u tom poslu razlagao je, kako naše posujilnice ne odgovaraju Raiffeisenovoj ideji, pošto one imaju više novca nego im je potrebno, a po zakonu morao bi se sav suvišak ulagati pupilarno, što opet nije za nas, ali radi toga morali bi pravila mijenjati. Posujilnice na otoku imaju do jedan i pol milijuna kruna drugdje uložениh, pak da mi smo više štedionice nego li posujilnice. Uvaživ

sve te razloge, neda se to pitanje o ulaganju suvišnog novca tako naprečac riješiti, već on predlaže, da se izabere odbor od tri lica, koji će sastaviti o svemu tomu jedan plan (nacrt), koji će najdalje do Božića podastrijeti ovakvu sastanku navlaš u tu svrhu pozvanom.

U taj odbor bili su jednoglasno izabrani dr. Bjelinski, župnik Trinajstić i župnik Žic.

Kod druge točke: pogovor o možebitnim poduzećima prihvatila se misao, da posujilnice kao takove ne mogu se upuštati u poduzeća, pošto se to protivi pravilima, al mogu iz rezervnog fonda poduzeća potpomagati i biti im na ruku, nagovarajuć ljude da sa svojim novcima štogod i špekuliraju, kao što rade tudjinci, osobito u gospodarstvu, u poljepšavanju mjesta, podizanju lječilišta, u ribarstvu, parobrodarstvu i t. d.

Kod treće točke: pogovor o uzgoju sposobnog činovništva priznala se potreba takvog činovništva, nu kako će se isto uzgojiti, prepušta se gore izabranom odboru od tri lica, da on to pitanje prouči i iznese shodne predloge do Božića najdalje.

Sastanak, koji je na 10 sati započeo, svršio se u najboljem raspoloženju oko podne.“

Na riječi g. Bjelinkoga moramo samo ovo primjetiti, da nema u zakonu nigdje propisa, da moraju raiffeisenske posujilnice suvišne novce pupilarno ulagati. Da se uvišni novci posve sigurno nalože, zato su baš kod ovećih naših saveza centralne blagajne. Izabranom odboru preporučamo, neka uvažuje uredbe našog saveza kao centralne blagajne, onda će stalno odmah spoznati, što mu je raditi, te smo uvjereni, da će poput svih drugih raiffeisenovka svoj suvišni novac ulagati samo u centralnu svezinu blagajnu i krčke posujilnice.

Razpečavanje namiznega sadja.

Kmetijska šola na Grmu je namesto namenjenega sadnega semnja v Ljubljani uprizorila dne 1. grudna t. l. v mestni hiši v Novem mestu jako ukusno majhno sadno razstavo in razprodajo razstavljenega namiznega sadja. Vsa stvar je na videz malenkostna in vendar ima specijelno za našo Kranjsko važen pomen, ako bi se hotelo posnemati. Važnost obstoji v tem, ker bi take majhne krajevne razstave in razprodaje lahko povsod na Kranjskem za občni blagor vneti domoljubi osnovali in z uspehom izvršili. Vsak kraj ima svojo specijelno produkcijo bodisi kmetijsko, obrtnijsko ali iz hišnih industrij. Napredek je povsod mogoč; še več pa izdā, če se s prodajo zadružno nastopa, da se ponudi v nakup več in enakomerno blago. Tako ima ravno novomeška okolica na izbiri sadja. Kdo se je pečal dosedaj s tem, da bi temu blagu pomagal do prometa? Istotako ima v jesenskem času obilo na-

miznega grozdja, pa kdo se peča z njegovim razpečavanjem na obsežnejši podlagi? Lahko se trdi, da ravno v Novem mestu in v okolici je najtežje dobiti dobrega namiznega sadja in grozdja.

Ta sadna razstava v zvezi z razpečavanjem razstavljenega sadja je našim posestnikom oči odprla. Vsak je sedaj prepričan o potrebi, da se pri nas dá sadje dobičkonosno prodati, treba je le večje in enakomerne množine blaga postaviti na trg.

Kmetijska šola na Grmu ima pri tem tudi svoj hasek. Vse delo izvršili so učenci in so se pri tem naučili, kako se naj namizno sadje spravlja v zabojčke za prodajo, kako naj se aranžirajo take krajevne razstave in slednjič je prodala del svoje v jeseni pridelane sadne zaloge. Vso manipulacijo so pa videli učenci in jo bodo znali ob dani priliki posnemati. To je lep moraličen uspeh in zadoščenje. Na to smo pa hoteli tudi naše gospodarje opozoriti, da vidijo da naša mladina namenjena za gospodarstvo potrebuje vsestranski poduk in vzglede, če se sme od njih enkrat kaj temeljitega zahtevati.

Kaj bo letos z ozimino?

Letošnja jesen je bila v vsakem oziru ugodna in kakor je pričakovati, bode morda sedanje lepo jesensko vreme še nekoliko časa vstrajalo. Vsak je zamogel vsled tega opravljati sedanja opravila. Ker je vreme posebno popoldne še zelo gorko, zato se v nekaterih gorkejših krajih, n. pr. na Dolenjskem, še ni toliko ohladila površna zemeljska plast, da ne bi rastline prenehale rasti. To je n. pr. za naše gospodarje prijetna prilika, da pasejo svojo živino še na prostem in si s tem ohranijo itak pičlo in drago suho krmo.

Neka bojazen pa navdaja naše poljedelce, kaj bode z ozimino, ki je vsled gorkega vremena tako lepo in visoko vzrastla, li ne bode ista previsoka in li ne kaže jo nekoliko skrajšati, da ne bi ista začela gniti ali pa da ne bi pozneje pod snegom preveč trpela. Kaj naj se stori?

Na to se da samo toliko odgovoriti. Kjer je ozimina pregosto sejana in vsled tega i tako pognala, tam bi bilo umestno, jo z drobnico na lahko popasti t. j. da se ovce počasi ženejo čez posejano njivo, da nekoliko populijo pregosto zraščeno setev. Nikakor pa se ne sme to storiti z govedo, ki bi vse preveč stlačila in neenakomerno izpulila.

Tudi kositi se ne priporoča. Sicer pa utegne kmalu nastopiti mrzlejšše vreme, ko bode površna zemljina plast zmrzla in s tem neba za letos rastlinska rast. Poznejši sneg, če ne bode predolgo ležal, pa upajmo, da ne bode škodoval. Izkušnja letošnje spomladi nam to potrjuje. Slabše bi bilo seveda, če bi sneg premalo ali ne zapadel, ker bi slana škodovala.

Varujmo sadno drevje pred oglodanjem po zajcih v zimskem času.

V naših sadnih drevesih je naloženo precejšno narodnega premoženja. Mnogo posestnikov na deželi se brani zasajati mlado sadno drevje, ker tožijo, da jim zajec v zimskem času napravlja z oglodanjem debel veliko škodo. Kakor je to resnica, vendar nas ne sme ta dolgoubi glodavec odvracati od našega namena, saj imamo več sredstev, s katerimi se moremo z uspehom braniti zajčjih zob in njegovih poškodb. V sedanjem jesenskem času zamoremo sadno drevje obvarovati s tem, da namažemo debela, v kolikor jih more doseči zajčji zob, z zmesjo ilovice, vapna, kravjeka in volovske krvi. Še bolj se priporoča oviti debela s slamo; najboljšo sredstvo so pa drevesne košare, ki se narejajo iz tankih lesenih palic in kolja ter zvežejo s pocinkovano žico. Stroški so neznatni, po svoji trpežnosti se pa poplačajo. Z ozirom na važnost obvarovanja naših sadnih dreves je nujno želiti, da se poprimejo naši gospodarji tega dela, ki jim ne povzroča mnogo stroškov, treba je le resne volje, marljivosti in pravočasnega opozorenja in stvar je dosežena. Na Štajerskem n. pr. javno po časopisih opozarjajo gospodarje na izvršitev tega dela. In tako je prav. S temi vrsticami posnemamo samo ta zgled, želimo le, da bi našel tako mnogo izvrševalcev, kakor na Štajerskem.

Gospodarske drobtine.

Kletarski tečaj. Zaradi od več strani izražene želje priredi podpisani tečaj letošnje zime, najbrže sredi meseca januarja l. 1908 v Vipavi tridnevni kletarski tečaj, pri katerem bo teoretično in praktično učil vse, kar je potrebno vsakemu vinogradniku, gostilničarju itd. v kletarstvu znati.

Teoretičen poduk (predavanje) se bo vršil v kaki primerni sobi, za praktične vaje je pa dalo kmetijsko društvo v Vipavi svojo vinsko klet na razpolago.

Kdor se misli tega tečaja vdeležiti, zglesi naj se potom pristojnega županstva ali pa naravnost pri podpisaniem vsaj do 25. t. m.

Kdaj se tečaj vrši, o tem bodo vdeleženci potom županstev pravočasno obveščeni. C. kr. vinarski nadzornik: B. Skalický.

Reja kokoši na Kranjskem. Kokošjereja na Kranjskem še ni tako razvita, kakor bi bilo treba. Vendar donša precej lepih dohodkov kmetijstvu, ki bi bili toliko večji, kolikor bolj bi se kmetovalci organizirali tudi za prodajo jajc. Mlekarska zveza, ki se je pred kratkim ustanovila v Ljubljani, ima med drugim tudi namen, da povzdigne in pospešuje s pomočjo pridruženih mlekarških zadrug tudi prodajo jajc, posredno s tem tudi perotninarstvo na Kranjskem. S prodajo jajc zadrugnim potom je že pričela. Lotila se pa bo tega dela še bolj intenzivno, ko si v kratkem času oskrbi svoje posebne prostore za manipuliranje in razpošiljanje mlečnih izdelkov in jajc. Važnost skupnega nastopa in skupne prodaje pa vemo toliko bolj ceniti, ako

vpoštevamo dohodke, ki jih ima kmetovalstvo na Kranjskem od reje kokošij že sedaj v neorganizovanih razmerah. Leta 1900 je bilo na Kranjskem 1,082.186 kokoši in 56.167 petelinov. Ako računamo, da znese vsaka kokoš povprečno 80 jajc na leto, znaša letno število jajc 86 milijonov 50 tisoč komadov. Če se kokljam podloži 6 milijonov jajc, dobimo iz teh 3 milijone piščancev, katerih ena polovica se proda, druga pa uporabi za razplod. Od ostalih 80 milijonov jajc pojedjo 20 milijonov domači in delavci, 50 se jih proda v vrednosti dveh milijonov kron. Za piščance se dobiva približno milijon kron, tako da znaša skupni dohodek kokošjereje 3 milijone kron. 100 kokoši da povprečno 400 kron dobička na leto, ker se s 50 jajci pokrijejo vsi letni stroški za vsako kokoš. Vsa ostala jajca, ki jih kokoš znese pa tvorijo čisti dobiček.

Izravni davki so na Goriškem zelo visoki. Povprečno plačuje okraj „goriška okolica“ 174%, tolminski okraj 192%, sežanski pa 267%. To slovenski del dežele. Gradiščanski plačuje 147%, goriško mesto pa le 84%. Povprečni izravni davek za vse avstrijske kronovine znaša 127%. Najmanj se plačuje na Nižje-avstrijskem (82%), največ pa v Dalmaciji. (203%).

Kmetijski potovalni učitelji na Primorskem in v Dalmaciji, ki so sedaj sprejeti v državno službo na podlagi posebne pogodbe, bodo v kratkem definitivno nameščeni državni uradniki. S tem hoče vlada vplivati na izdatnejši razvoj delovanja potovalnih učiteljev za kmetijstvo.

Oljarska izložba. Meseca maja 1. 1908 priredi društvo „Narodno društvo gojiteljev oljk“ (Società nazionale degli olivicoltori) v Rimu narodno razstavo olja iz oljk in mednarodno razstavo oljarskih priprav.

Pregledovanje mleka. Na tretjem mednarodnem mlekarskem kongresu v Haagu se je sprejela sledeča resolucija: 1. Povsod se mora vpeljati veterinarsko, kemično in bakteriološko pregledovanje mleka; 2. Hlevi se morajo zidati po zdravstvenih predpisih; 3. Hleve in živino naj pregledujejo zdravstveni nadzorniki vsaj vsake tri mesece.

Kmetijske razmere na Rusko — Poljskem so tudi zelo neugodne. Nad milijon kmetov sploh nima posestva. Vsled tega narašča od leta do leta izseljevanje. Zelo neugodno upliva obstoječe servitutno pravo, ki škoduje toliko posestniku, na katerega posestvo je služnost vpisana, kolikor kmetu, ki se baš radi služnosti noče mnogo brigati za obdelovanje in zboljšanje dotičnih zemljišč. To služnostno pravo se pa da le z veliko težavo odpraviti, ker se morajo strinjati z odpravo vsi pripadniki občine. Prebivalstvo, ki nima lastnega premoženja, se deloma vdinjuje na posestvih, deloma pa dela v tovarnah.

Kako si zamoremo pripraviti redilno sredstvo za mlade živali, ali za one, ki so slabo krmljene. Kri velikih mestnih klavnic, najbolje ako je pomešana s krvjo razne vrste živalij (goved, prašičev, ovc in koz) se suši že v samih klavnicah s pomočjo strojev, ki so prirejeni nalašč v ta namen. Tudi meso, ki je bilo na mestnih trgih, ali v klavnicah zaplenjeno t. j. spoznano za nesposobno za uživanje, ki pa ne pohaja od živalij, katere so imele nekako nalezljivo bolezen, se razseka ter se takisto posuši. Iz krvi se izdela krvna, iz mesa pa mesena moka. Ako hočemo pripraviti zdatni redilni prašek, pa pomešamo to dvojje skupaj, ter dodamo:

1. dobra krvna moka (30 kg)
2. dobra mesena „ (30 kg)
3. dobro posušeni pšenični otrobi (20 kg)

4. Redilnega apna brez arzenike (od 2 do 4 kg)
5. Kuhinjske soli (1/2 do 1 kg)
6. Praška iz encijana (1/4 kg)
7. Praška iz pušpana (1/4 kg)

Ta prašek nas ne stane mnogo. Drugi praški pa so: Roborin je siv, debelozrnast, suh prašek s prijetno vonjavo, ki duhti (diši) kakor komis. Izdeluje ga tovarna Dietrich in dr. v Berlinu iz krvi raznih živalij, mesene moke, pšeničnih otrobov in encijana.

Haematosa, ki jo pripravlja živinozdravnik gospod R. Zoubek v Franštatu, ima podobne sestave, kakor je zgoraj naznačeno. Kemični razkroj ter priprava je blizo naslednje: 52% oljehidrata (sladkorja in škroba) 24% beljakovin, 10% rudninske soli, 4% vlaknin ter 1 1/4% maščobe (ter mala množica rudninske kisline). Namesto otrobov zamoremo dati k prašku zadnjo moko ter iz nje speči kruh: kruh tako pripravljen, živina kaj rada je ter je tudi jako rediven in tečen.

Skušnje, ki so se dosegle pri krmitvi posušenega krompirja na Nemškem. Krompir kot hrana zgubi s svojo shrambo bodisi že v jamah, ali v kletih dokaj na svoji ceni. Redilne tvarine krompirja se izgublajo na pomlad, krompir postane manj okusen ter nevaren zdravju živine in sicer vsled izrastlih svojih cim, ki obsegajo v sebi strupeno tvarino, tako imenovano solonin. Isto tako se ga v kletih, v katerih imamo spravljene krompir čez zimo, polaste krompirja razne bolezni, vsled česar tudi na ceni močno upada ter postane dostikrat neporabljen odpadke.

V Nemčiji torej krompir, ki ga odločijo za krmitve, posušijo. Na ta način je moči ohraniti krompir za dalje časa, ne da bi mu škodovala težkoče, ki nas ovirajo pri hranitvi svežega krompirja. Razun tega ima sušenje in krmljenje krompirja še to ugodno stran, da se s tem pride v okom prevelikemu kuhanju žganjice, vsled česar raste tudi njegova cena.

V poslednjem času so se napravile poskušnje s tem suhim krompirjem pri krmljenju živine in sicer: pri konjih na 4 kmetijah, pri goveji živini na 8, pri ovcah na 4 in pri svinjah na 6 kmetijah.

Glede poskusov se vsi poskuševalci izražajo kaj prijazno o učinkih živila. Nekateri so s posledicami nenavadno zadovoljni.

Pri uživanju ali pri krmljenju s suhim krompirjem se ni pojavila kaka vziva v prebavljenju, ali pri reji. Konji so hrustali to pičo zelo radi, ter tudi ni bilo moči opaziti, da bi se bili potili bolj, nego drugekrat. Krave mlekarice so dajale več mleka, teleta so bila povsem dobra, mlade živali so imele velik tek do žetja, ter so dobro rastle. Pitani voli so se dobro debelili, vprežni voli pa so pri veliki prihranitvi klaje izvrševali isto delo kot poprej. Vsem živalim, vživajočim to klajo, se je dlaka svetila in živina je sploh bila prava. Pri prašičih bodi še omenjeno, da so se vse bolezni, ki so se pojavljale poprej pri krmljenju svežega krompirja, pri krmitvi suhega krompirja popolnoma zgubile.

Način krmitve je bil skoro povsod enak. Najpogosteje se je krompir pripravil tako, da so ga na noč namočili v vodo, ali v skisano mleko, da je postal mehak. V dveh slučajih, kjer so imeli vodo za napajanje napeljana v hlev pa so pokladali živini kar suh krompir. Pri prašičih so v dveh slučajih krompir poparili s toplo vodo. Mletje na debelo posušenega krompirja se pojavlja potrebno samo v enem slučaju.

Kar se tiče množice krmiva za eno glavo na dan, je bilo moči opazovati pri teh poskusih veliko razliko. Za eno

glavo goveje živine se je odredilo 1—3 kg suhe tvarine, za eno prase $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ kg suhe tvarine na dan.

Krmiva za konje se je pripravilo tako, da se je napravila zmes iz:

4 delov ovs, 10—20 delov ječmena, 10—20 delov posušenih melasovih zrezkov, 10—20 posušenega repnega perja, 20—30 delov posušenega krompirja.

Od tega se je pokladalo vprežnemu konju 1.25 kg, konju za ježo in žrebetom po 5 kg na dan za eno glavo. Pitani živini (bikom) se je na tej kmetiji pokrmilo 2 kg posušenih „melasovih“ zreskov, 2 kg posušenega repnega perja ter 2 kg posušenega krompirja z malim dodatkom peškovitih živil. Ovcam se je pokladalo $\frac{1}{2}$ kg od slehrne izmed gori navedenih živil na glavo.

Naj povem tu nekatere poskuse še posamezno:

1. Dve molžni kravi ste dobivali v teku 2 mesecev pri enaki porciji one piče 2.5 kg posušenega krompirja, namesto poprejšnje piče, ki je obstala iz 1.75 kg pšeničnih otrobov, 0.75 kg moke iz pozemeljskih orehov. Pri tej promeni krme je dajala krava povprečno 1 kg, druga pa $1\frac{1}{2}$ kg več mleka na dan.

2. Na drugi kmetiji so krmili 4 svinje, ki so tehtale žive vage 301.5 kg na eno glavo 1 kg posušenega krompirja. S tem so dosegli, da je znašala živa vaga vseh štirih svinj v 14 dneh 350 kg. V enakem času pa so krmili 4 druge prašiče s peterimi kilogrami poparjenega krompirja za glavo na 1 dan. Prašiči so pri tem pridobili na tehtnici od 290.5 kg v 14 dnevih 336 kg.

Celotni prirastek je tvoril pri 4 prašičih, krmljenih s posušenim krompirjem v 14 dneh 16.1 % pri drugih 4 glavah, krmljenih s poparjenim krompirjem pa le 15.60 % žive vage. Razun tega je vseh teh 8 glav dobivalo še po 1.5 kg ječmenovega zdroba na dan.

3. Štirji biki, ki so tehtali 2148 kg so dobivali 2.5 kg posušenega krompirja, k temu še 3 kg rezu in 4 kg peškovitega krmiva, pa so v teku 21 dni tehtali 2257 kg. V enakem času so bili dobivali drugi 4 biki po 10 kg poparjenega krompirja na dan za 1 glavo, ostalo pičo pa enako prejšnjim, in so pridobili na tehtnici v teku 21 dni od 2214 kg 2282 kg. Ves prirastek teže pitanih živalij, je torej znašal pri krmitvi posušenega krompirja 5.6 %, pri krmitvi poparjenega krompirja pa le za 3 % začetne vage. Pri tej krmitvi so bili posušeni krlji in krompir namočeni v topli vodi.

Tudi na Moravskem je napravil pred par leti podobne poskuse poslanec I. Lod. Pekorny Ivanovic z enako dobrimi posledicami. Bilo bi primerno napraviti še več podobnih poskusov.

Protli vlagi v stanovanjih. Vлага v stanovanju ni samo jako nadležna, ampak prouzroča lahko tudi razne bolezni. Nikdo ne stanuje zato rad v vlažnem stanovanju. Najbolj pogostoma prouzroča vlažno stanovanje talska mokrota, ki se vpenja po zidovju navzgor. Ta se potem ob zidovju razpuhti. Ako vlažno steno zamečemo s cementom ali z asfaltom, se zna prigraditi, da se vzpne vlaga še bolj visoko, zato škodi tako delo dostikrat več, nego koristi. Prav gotovo zabranimo pa vlagi v stanovanje, ako denemo nad površino zemlje v zidovju asfaltovne plohte za izoliranje, ki se kupijo v mironilnici ali pa s tem, da razgrnemo v ti visočini po zidovju za $\frac{1}{2}$ cm na debelo raztopljeni asfalt. Šele potem zidamo dalje. Pri novih hišah v mestih se to sredstvo povsod uporablja. Priporoča se tudi kmetom, ki zidajo nove stavbe. Pri starem zidovju je pač težko ga uporabljati, ker bi se moralo zid spodaj predreti, da se zamore vložiti asfaltovne plohte. Kjer ni mogoče uporabiti tega sredstva,

pomagamo si proti vlažnim stenam najlažje na ta način, da sezidamo za 5 do 10 cm od prave stene drugo ozko steno, iz opeke ali pa iz lesu. V prostor, ki nastane med obema stenama, napraviti je tu pa tam od zunaj kako odprtino, da zamore zrak v njega in nastane na ta način v njem nekaj preprih, ki stene suši. Lahko se uporabi v ta namen tudi dimnik. Tu pa tam se zveže z opeko obe steni med seboj, da stojita bolj trdno. To opeko pa je pomočiti prej v raztopljenem asfaltu, da ne more vlaga po nji k novi steni.

Prim. gospodar.

Vinogradništvo na Kitajskem. Vinogradništvo na Kitajskem nima posebno stare zgodovine. Šele pred desetimi leti je začel v Singaporu neki bogat Kitajec saditi vinsko trto. Nakupil je primerno zemljišče in nasadil obsežne vinograde. Pri tem delu mu je šel na roke avstrijski strokovnjak v vinogradništvu baron A. Babo, ki je skupaj z E. Machom napisal znamenito knjigo o vinarstvu in kletarstvu. Kitajec je napravil v Čifu velike podzemeljske kleti. Posamezni sodi v kleti držijo vsak po 150 hl vina. Vino ostane dve leti v sodih, predno pride sploh do prodaje. Dasi novo, je vendar kitajsko vinogradništvo popolnoma moderno in racionalno urejeno.

Poskusi za ohranjenje trtnih kolov. Na sadjarski in vinarski šoli v Mariboru se delajo poskusi, kako najbolje ohraniti trtne kole. Po dosedanjih skušnjah je najboljšo sredstvo karbolinej, ker sta po šestih letih od 100 kolov segnila le dva. Onih, ki so se bili namočili z 5 % raztopino modre galice, pa je segnilo 6 %.

Živnoreja na Belgijskem. Po poročilih našega glavnega konzulata v Bruselju se sedaj v Belgiji posebno deluje na to, da se izboljša konjereja. Razni konjereji in veleposestniki so ustanovili posebno društvo, ki prirejuje pred vsem razne razstave in premovanja. L. 1906 prirejena razstava je imela zelo povoljen uspeh. Belgijski konji so po vsej Evropi zelo vpoštrevani. Na Nemškem jih rabijo pri težki kavaleriji. Dasi se je uvozna colnina l. 1906 izdatno povišala, se je vendar v Nemčijo uvozilo 20.048 konjev, dočim se jih je l. 1905 17.854. Žrebec za plemo, ki je 3 do 4 leta star, stane 800—1000 frankov. Govedoreja in svinjereja tudi napreduje, nazaduje pa v veliki meri reja ovac.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 106. (Hran. in pos. v P.). Ali zadostuje, da kolek prilepimo pri odstopnem pismu ali zadolžnici na vrhu v levem kotu in da čez kaj napišemo ali pa ga s pečatom razveljavimo?

Odgovor 106. Ne, kolek mora vedno biti prilepljen tako, da je prepisan s prvo vrsto pisave teksta. Le tako je pravilno razveljavljen.

Vprašanje 107. (Hran. in pos. v S.) Imajo zakonito pravo, izvoliti odbornika v načelstvo načelstveni člani ali občni zbor? Se izvoli načelnik načelstva iz članov načelstva ali iz združenih članov, ali voli istega občni zbor direktno iz združenih članov?

Odgovor 107. V tem oziru so vsekakor merodajna pravila zadrage. Po obstoječih pravilih raiffeisnovk v naših krajih bi imeli dve vrsti volitev načelstva: 1.) Direktno na občnem zboru pri izvolitvi celega načelstva, 2.) dopolnilno pri kooptaciji v odborovi seji za onega člana načelstva, ki je iz enega ali drugega vzroka zadržan opraviti posle odbornika. V prvem slučaju obsega volilni akt: a) direktno volitev načelnika iz srede članov, b) direktno volitev vseh ostalih

odbornikov tudi iz srede članov zadruga. V drugem slučaju ko izstopi iz odbora bodisi načelnik ali drugi član odbora, izvoli načelstvo novega načelnika, bodisi iz svoje srede, ali pa iz srede članov. Če voli načelnika iz svoje srede, mora dopolniti število odbornikov z nadomestno volitvijo iz srede članov. Ponekod predpisujejo pravila, da se kooptacija vrši v skupni seji načelstva in nadzorstva. O seji je treba napraviti natančen zapisnik, v katerem se mora posebno po- očititi število za vsakega odbornika oddanih glasov.

Vprašanje 108. (Hran. in pos. v S.) Je-li neobhodno potrebno zadolžnico pred podpisom prečitati v navzočnosti izposojilcev, porokov in prič?

Odgovor 108. Izposojilcev in porokov: da, prič: ne. Priče svedočijo le podkrižanje obvezancev, ki ne znajo pisati.

Vprašanje 109. (Hran. in pos. v S.) V slučaju, da prepoda izposojilec svoje premoženje kakemu svojemu so- rodniku, zraven tudi vrnitev izposojila, se sme zadržno članstvo prepodajnika prepisati na prejemalca?

Odgovor 109. Da, prejemalec podpiše novo pristopnico. Glede prenosa deleža pa vpišete, da ste prepodajniku delež izplačali, istočasno pa da Vam je nov delež vplačal pre- jemalec.

Vprašanje 110. (Hran. in pos. v S.) Ali je potrebno, da se zaporedna številka v vložni knjižici zraven številke i besedno zapiše?

Odgovor 110. Neobhodno potrebno ni in se navadno pri raiffeisenkah tudi ne dela.

Zadružni pregled.

Nove zadruga. Meseca novembra so bile vpisane v zadružni register sledeče nove slovenske in hrvatske za- druge: Na Kranjskem: Kmečka hranilnica in posojilnica, Vače; Mlekarna v Ljubljani; Uradniško stavbno društvo v Ljubljani. Nemške hranilnice in posojilnice v Kočevju, Ko- čevski Reki, Koprivniku, Ravnem Dolu, Staricerkvi, Spod- njem Logu in Starem Logu. Na Štajerskem: Hranilnica in posojilnica, Dobova; Kmečka hranilnica in posojilnica, Rajhenburg. Na Koroškem: Hranilnica in posojilnica, Borovlje. Na Primorskem: Hranilnica in posojilnica, Do- lina; Gospodarsko društvo, Bukovica pri Gorici. V Dalma- ciji: Pučka blagajna za štednjo i zajmove, Sućuraj; Vr- gorac; Hrvatska pučka blagajna za štednjo i zajmove, Ko- zica; Tučepi; Hrvatska seoska blagajna za štednjo i zajmove, Donje Dicmo; Seoska blagajna za štednjo i zajmove, Klis; Gomilička seoska zajmovna blagajna, Kaštel Gomilica; Pučka štedionica, Split.

Narodni dom v Malem Lošnju. Malološnjaška poso- jilnica namerava kupiti hišo, v kateri so sedaj nastanjeni: Posojilnica, Čitalnica in ljudsko društvo „Zora“. Stavba je lepa, škoda samo, da je nekoliko v strani. Z novim letom bodo nazvali stavbo „Narodni Dom“.

„Zadruga“, glasilo „Zadružne zveze“ v Celju je pi- sala v svoji letošnji 12. številki: „Zveza mlekarskih zadrug se je ustanovila v Ljubljani, tako smo poročali v poslednji številki našega lista, posnevi dotično vest iz strokovnih časopisov. Sedaj čitamo vnovič, da se je ustanovila v Ljubljani še ena taka organizacija pod drugim imenom „Mlekarska Zveza“. Babilon nad Babi- lonom, vse po Kranjsko“. Tem izvajanjem pripomnimo samo to, da smo v „Narodnem gospodarju“ objavili dopis

deželne vlade glede ustanovitve „Mlekarske zveze“ že v 15. številki z dne 10. avgusta. Posledica te objave je bil se- stanek mlekarskih interesentov in zastopnikov zadržništva z dne 11. septembra. Šele potem so začeli nekateri snovati konkurenčno „Zvezo mlekarskih zadrug“. Da je poslednja par dni pred vpisana v zadružni register, nego „Mlekarska zveza“, dokazuje samo silo, ki so jo izvestni gospodje imeli za svoje razdiralno delo.

V odbor Splošne zveze kmetijskih zadrug na Dunaju je bil izvoljen g. dr. Krek na občnem zboru z dne 29. m. m.

Zveza srbskih kmetijskih zadrug (Savez srbskih zemljoradničkih zadruga) v Zagrebu je dobila od hrvatske deželne vlade koncesijo za izseljeniški urad. Ta koncesija je za kmetijstvo zveznega okrožja zelo velike važnosti, ker bo Zveza pred vsem skrbela, da ostanejo zemljišča izseljen- cev v poštenih in narodnih rokah. Istočasno pa bo varovala izseljence, da ne bodo pri prodaji zemljišča opeharjeni od raznih zemljiških kupcev in oderuhov.

Še nekaj o čeških mlekarskih zadrugah na Mo- ravskem. Po zadnjih statističnih podatkih je bilo na Mo- ravskem 99 čeških mlekarskih zadrug, ki se razprostirajo po 31 okrajih in obsegajo 423 občin. Koncem l. 1906 so imele 11.145 članov z 18.905 deleži razne visokosti. Večina zadrug ima svoje lastne prostore, ki so stali 1.656.494,19 K. Le malo zadrug se nahaja v najetih prostorih. Strojna oprava je stala 991.550,90 K, investirani kapital mlekarn pa znaša 2.648.015,09 K. 40 zadrug ima ročni obrat, 49 parni, od teh 24 parnih turbin, 5 ima stroje na bencin, 2 na električno in 2 z vodno silo. — Pridelale so l. 1906: 1.599.338 kg masla, 3.010.678 kg skute, 161.943 kop presnega sira (kvargelj) po 60 komadov in 1.974.642 komadov raznih vrst sira. Odda- jajo se ti izdelki večinoma v severno Češko, na Dunaj, v Kra- kovo, na Ogrsko in v Bosno. Neposnetega mleka so prodale za- druge 1.122.941 l, za sir se je pa porabilo 982.654 l mleka. Članom se je mleko plačevalo povprečno po 9—12 vin. liter. Posebno važno je, kar smo že enkrat povdarjali, da se je število živine v krajih, kjer delujejo mlekarske zadruga, po- množilo za 60 do 70%. To je ob enem dokaz, da govorimo iz prepričanja, ko trdimo, da z izboljšanjem mlekarstva na Slovenskem delujemo istočasno tudi za izboljšanje živinoreje.

Zadružni savez v Splitu, ki se je letos ustanovil, ima sedaj začlanjenih 43. raiffeisnovk, 3 ljudske hranil- nice (pučke blagajne), 3 konsumna društva, 3 ribarske za- druge, eno vinarsko zadrugo, 1 zadrugo za pridobivanje olja iz oljk, 1 zadrugo za pridobivanje rožmarina in eno mlekarsko zadrugo, tedaj skupaj 57 zadrug. Revizijo teh zadrug oskrbuje deželni odbor dalmatinski. Zadruga je pri- stopila k Splošni zvezi kmetijskih zadrug na Dunaju.

Splošna zveza kmetijskih zadrug na Dunaju ima sedaj včlanjenih 23 zvez. Na novo so bile sedaj sprejete v članstvo Zveza kmetijskih zadrug na severnem Tirolskem v Inomostu, Zveza kmetijskih zadrug na južnem Tirolskem v Bocenu, Zveza pridobitnih in gospodarskih zadrug v Poreču in Zveza rumunskih kmetijskih zadrug v Bukovini.

Konsumne zadruga na Nemškem. Koncem l. 1906 je bilo na Nemškem 2658 konsumnih društev z 1.117.887 člani. Od teh je bilo zadrug 1922 z 977.715 člani. Društva, združena v Osrednji zvezi nemških konsumnih društev, so prodala blaga v vrednosti 264.014.481 frankov; ona ki pri- padajo Velenakupovalni zvezi pa za 58.129.046 frankov. Obe organizaciji sta prodali za 31.044.010 frankov lastnih izdelkov. L. 1906 je bilo vpislenih 8561 oseb v konsumnih društvih, 2155 pa v proizvodnih zavodih.

Na Francoskem pa je bilo začetkom l. 1907 2166 konsumnih zadrug, ki so imele 192 milijonov frankov prometa. Članov so imele 641.549. Samo v Parizu in njegovi okolici je bilo 107 zadrug, ki so prodale približno za 35 milijonov frankov blaga.

Strojne zadruge v Nemčiji. O važnosti in vplivu strojnih zadrug smo že napisali v našem glasilu poseben članek. Pri tem smo povdarjali razvoj, ki ga ima ta vrsta zadrug v Nemčiji. Danes pa omenjamo tozadevno nekaj zanimivih števil. Koncem preteklega leta je bilo na Nemškem 321 strojnih zadrug, in sicer 125 na Bavarskem, 109 na Pruskem, ostale po raznih pokrajinah. 301 zadrug je imelo mlatilnice na paro, 17 zadrug je imelo parne pluge, 7 zadrug pa druge kmetijske stroje. Poleg teh zadrug se je pečalo z nabavo kmetijskih strojev in kmetijskega orodja še 700 raznih drugih zadrug, i. s. raffeisenske posojilnice, kmetijske in razne druge zadruge.

Zadružni pouk v ljudskih šolah. Šolski odbor grofije Devonshire, ene izmed treh najvažnejših grofij na Angleškem, je sklenil, da naj se vpelje po vseh ljudskih šolah pouk o zgodovini in o načelih zadružništva. Učitelji ne bodo navezani na posebno učno knjigo in na določene ure. Glede pouka jim je prepuščena precejšnja svoboda, samo da otroke višjih razredov natančneje seznanijo z zadružnim gibanjem in njegovo gospodarsko in socialno nalogo. Pač posnemanja vreden zgled, ki bi ne škodoval tudi ne našim razmeram.

Književnost.

Koledar za kmetovalce za l. 1908. III. letnik. Uredil dipl. agr. Jakob Legvart, državni nadzornik za mlekarstvo in strokovni učitelj za kmetijstvo na gospodinjstvi šoli v Ljubljani. Založil Iv. Bonač v Ljubljani. Tiskal Dragotin Hribar. Cena K 1'80. — Izšel je že tretji letnik tega ličnega in praktičnega koledarja. Iz zelo bogate vsebine navajamo sledeče, praktičnemu življenju namenjene oddelke: Živinoreja. Prasičereja. O ravnanju, oskrbovanju in umni reji domače perutnine. Mlekarstvo. Obdelovanje travnikov. Gnojenje. Vinarstvo. Kletarstvo. Sadjarstvo. Živinozdravilstvo. O oskrbovanju gozdov. Vodopravni zakoni in ukazi. Razpredelnice za preračunavanje vsebine debel in hlodov. Tabele za knjigovodstvo. — Koledar prav toplo priporočamo.

Zimski večeri. Po nemškem izvirniku C. W. Kaiser-ja: „Der praktische Raiffeisenmann“ z dovoljenjem pisatelja za Slovence priredil **VI. Pušenjak**. Izdala in založila „Zadružna zveza“ v Celju. Ponatis iz „Zadruga“. — Ta Kaiserjev spis je znamenit in zelo razširjen, osobito po Nemčiji, ker v zelo poljudni obliki razlaga smoter in potrebo raffeisenskega zadružništva. Preveden je že v razne jezike, francosko, rumunsko, hrvaško, češko i. t. d. Hvaležni smo g. Pušenjaku, da nam je preskrbel tudi slovenski prevod. Z ozirom na to, da je pri nas zadružni zakon nekoliko drugačen od nemškega, tudi zadružne razmere nekoliko drugačne, je g. Pušenjak Kaiserjev spis nekoliko preuredil. V nemščini je letos o priliki 25-letnice Kaiserjevega delovanja njegov spis izšel v posebni izdaji s sliko jubilarja.

Leopold Graf Auersperg „Der Ausgleich mit Ungarn.“ Na Dunaju, 1907. Samozaložba pisatelja. Ta spis bivšega poljedelskega ministra je posebno poljedelsko ministrstvo širilo po vseh kronovinah. Spis dokazuje na podlagi statistike in drugih zanimivih podatkov, da je nagodba

z Ogrsko vsprejemljiva. Namen spisa je vplivati na to, da bi zbornica nagodbo ne odklonila.

Bericht über die Verhandlungen des ersten internationalen Bundestages der landwirtschaftlichen Genossenschaften zu Wien am 22. und 24. Mai 1907. Darmstadt 1907. Vsebina tega poročila, ki ga je Mednarodna zveza kmetijskih zadrug v Darmstadtu izdala o razpravah letošnega mednarodnega shoda na Dunaju, je velezanimiva. Vsebina obsega: Seznam govornikov. I. Razpravni dan. (Sreda dne 22. maja 1907.) II. Otpritev. III. Opis nalog in smotrov Mednarodne zveze po predsedniku zveze. IV. Poročilo o razvoju in sedanjem položaju kmetijskega zadružništva: a) v Nemčiji, b) v Italiji, c) v Avstriji. 2. Razpravni dan. (Petek dne 24. maja 1907.) IV. Poročilo o razvoju kmetijskega zadružništva: d) v Švici. V. Katera sredstva kaže vporabiti za osredotočenje denarnega prometa kmetijskih kreditnih in drugih zadrug in kake skušnje so se v tem oziru v raznih državah že napravile? VI. Organizacija nabave kmetijskih potrebščin, posebno proučitev vprašanja, ali bi se na tem polju mogoče dali doseči boljši uspehi z lastnimi zadružnimi podjetji? VII. Določitev o tem, kedaj in kje naj se vrši prihodnji mednarodni shod. VIII. Mednarodni kmetijski zavod v Rimu. IX. Sklep. Dodatek. Smotri in naloge Mednarodne zveze kmetijskih zadrug. Seznam udeležencev. — Knjiga obsega 210 strani. Priporočamo jo toplo vsem onim, ki se zanimajo za razvoj kmetijskega zadružništva.

Listnica uredništva.

Razduživanje seljačkov posjeda i zakon o konvertiranju dugova. Svršetak članka pod gornjim naslovom donijeli ćemo u narednom broju, pošto u današnjemu nam nedostaje prostora. U prvom članku u prošlom broju podkrale su nam se dvije tiskarske pogreške, koje mute smisao: Na strani 354 u prvom stupcu crta 33 mjesto „njegovati“ samo „realni (osobni) kredit“ treba da stoji „njegovati“ samo „personalni (osobni) kredit“. U drugom stupcu iste strane crta 30 mjesto „da goje pored realnoga i hipotekarni kredit“ čitaj „da goje pored personalnoga i realni (hipotekarni kredit).“

Razpis.

Na podstavi § 13. zakona z dne 12. aprila 1907., drž. zak. št. 210, o prometu z vinom, vinskim moštom in vinsko drozgo, se razpisujeta skupno za Štajersko, Koroško in Kranjsko dve službi kletarstvenih nadzornikov.

Imenovanje se izvrši začasno na dobo enega leta in sicer s prejemki X. činovnega razreda in s popotnim pavšalom po 2500 K, pri čemer bo izkazati najmanj 150 popotnih dni.

V poštev se jemlje samo taki prosivci, ki so dovršili z dobrim uspehom vinarsko šolo ali kakšen drugi zavod, na katerem se uči poljedelska kemija, oziroma ojnologija kot glavni predmet in ki morejo izkazati dovršeno večletno uporabo v kletarskih obratih.

Vrhutega se zahteva natančno poznanje nadzorstvenega ozemlja in znanje v tem ozemlja navadnih deželnih jezikov.

Prosimci, ki so že prestopili 40. leto svojega življenja, morajo prositi v svoji prošnji obenem tudi za izpregled starosti.

Pravilno opremljene prošnje je nasloviti na c. kr. poljedelsko ministrstvo ter jih vložiti najkasneje

do 5. decembra t. l.

pri c. kr. deželni vladi v Ljubljani.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 18. novembra 1907.

Računski zaključki.

Buzetsko društvo za štednju i zajmove.

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Got v blg. 1. jan. 1906	1.369	82	Izposojila članom	195.715	03	Gotovina v blagajni			Vloge	122.249	28
Vrnjena posojila	82.388	81	Vrnjene vloge	120.259	85	31. dec. 1906	2.773	98	Izposojila	403.278	97
Od vlog in izposojil	264.290	78	Tekoči račun	113.550	58	Posojila zadržnikov	427.682	04	Zadružni deleži	4.476	—
Tekoči račun	92.915	35	Izdane obresti	896	98	Zaostale obresti pos.	12.205	59	Preplačane obresti	110	30
Prejete obr. od pos.	19.164	97	Vlož. obr. na tek. rač.	2.357	31	Vrednost rezer. zak.	6.000	—	Rezervni zaklad	6.000	—
Prejete obr. tek. rač.	2.357	31	Vlož. obr. na vloge	21.272	25	Naložen denar	501	—	Čisti dobiček	2.011	50
Zadružni deleži	616	—	Inventar premični	375	—	Tekoči račun	64.536	42			
Pristopnine	308	—	Za ružni deleži	48	—	Nepokrito imetje	23.007	93			
Razni upr. dohodki	457	11	Zadr. delež pri Zv.	400	—	Inventar	619	09			
Povrnjena stanarina	132	—	V rez. zakl. uloženo	1.121	24	Zad. delež pri Zvezi	800	—			
Dohodki zemljišča	487	73	Za popr. nepr. inv.	2.577	93						
			Darovi	855	80						
			Plača poslovođji	1.080	—						
			Tiskovine	240	—						
			Stanarina	312	—						
			Rentni davek	106	15						
			Stroški posestva	196	10						
			Razni stroški	349	68						
			Gotovina v blagajni								
			31. dec. 1906	2.773	88						
	464.487	88		464.487	88		538.126	05		538.126	05

Boljunsko društvo za štednju i zajmove,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za III. upravno leto 1906.

Člani: stanje začetkom leta 1906 51, v upravnem letu pristopilo 28, izstopilo 0, koncem l. 1906 79.

Deleži: stanje začetkom leta 1906 51, v upravnem letu prirastlo 28, odpadlo 0, koncem leta 1906 79, odpovedano 0.

Denarni promet: K 73.709 10.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Deleži — vplačani	112	—	Vzdig. hran vloge	7.644	82	Posojila	27.521	39	Deleži	316	—
Hran vl s kap. obr.	12.942	13	Obr. hran. vlog izpl.	257	64	Zaostale obr. posojil	833	35	Hran. vloge s kapit.		
Vrnjena posojila	4.731	34	Obr. hr. vlog kapital.	327	62	Vrednost tiskovin	65	41	obrestni	13.879	37
Tekoči rač. s Zvezo	17.851	79	Dana posojila	18.718	71	Delež „Zadr. zvezi“	400	—	Tekoči rač. s Zvezo	14.693	62
Plačane obr. od pos.	779	79	Tekoči rač. z Zvezo	8.939	72	Delež pri G. zv. v Lj.	20	—	Rezervni zaklad	151	51
Upr. in urad. prisp.	25	96	Obresti tek računa	448	50	Delež p. G. zv. v Pulju	20	—	Čisti dobiček	87	73
Pristopnine	26	—	Upr. in urad. stroški	170	01	Gotov. 31. dec. 1906	268	08			
Gotov. začetkom leta	489	58	Rent. d. in nep. prist.	4	64						
			Knjige in tiskovine	8	85						
			Zadr. delež Zad zv.	200	—						
			Gotov. 31. dec. 1906	268	08						
	36.988	59		36.988	59		29.128	23		29.128	23

Mlekarska zadruga Izlake-Zagorje,

vknjižena zadruga z omejeno zavezo, za VIII. upravno leto 1906

Člani: stanje začetkom leta 1906 80, v upravnem letu prirastlo 3, odpadlo 6, koncem leta 1906 77.

Deleži: začetkom l. 1906 80, v upravnem letu prirastlo 3, izplačano 6, koncem l. 1906 77, odpovedano: 3.

Denarni promet: K 25.503.30.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Blag. preost. l 1905	357	13	Izplačani deleži	60	—	Vrednost blaga	2.042	74	Deleži	770	—
Vplačani deleži	30	—	Vrnjena izposojila	2.000	—	Terj. na blag. prizez.	336	19	Izposojila	3.500	—
Izposojila	1.000	—	Izdatki za blago	6.693	17	Vredn. prem. invent.	1.537	24	Dolg na blagu zadr.	533	63
Prejemki za blago	9.625	90	Voznina	125	18	Delež pri Gosp. zvezi			Tekoči rač. pri Z. zv.	146	56
Vzdig. nalož. denar	1.800	—	Inventar premični	30	60	in Zadr. zvezi	60	—	Čisti dobiček	165	53
Vzdig. nalož. obresti	42	29	Pridobinski davek	3	76	Del. p. pos. v Izlahah	2	—			
Razni	7	20	Neposredna pristojb.	—	20	Zguba prejšnjih let	602	99			
			Upravni stroški	1.260	48	Got. na rač. prašičev	312	82			
			Obresti posojil	262	32	Gotov. konec l. 1906	221	74			
			Naložen denar	1.800	—						
			Razni	405	07						
			Gotov. konec l. 1906	221	74						
	12.862	52		12.862	52		5.115	72		5.115	72

VABILO

na

izredni občni zbor

„Občinske mlekarske zadruge v Št. Vidu pri Vipavi,“
ki se vrši dne 22. decembra 1907 ob treh popoldne
v občinski pisarni v Št. Vidu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva o delovanju zadruge.
2. Določitev izposojila za poslovne potrebe.
3. Potrdilo poslovnega reda.
4. Slučajnosti.

Občinska mlekarska zadruga v Št. Vidu pri Vipavi.
Josip Bratuž, načelnik

Vabilo

na

izredni občni zbor

„Mlekarske zadruge v Št. Jnrju pri Kranju,“
registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki se vrši dne 12. januarja 1908 ob 1. uri popoldne
v kaplaniji.

Dnevni red:

Sklepanje o razpustu zadruge.

Odbor.

VABILO

na

OBČNI ZBOR

„Kmečke hranilnice in posojilnice v Rajhenburgu,“
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se vrši dne 1. januarja 1908 ob 9. uri zjutraj
v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Volitev nadzorstva.
2. Slučajnosti.

Odbor.

Vabilo

k

OBČNEMU ZBORU

dne 22. decembra 1907 popoldne, ki ga priredi
Posojilnica v Zatičini,
registrirana zadruga z neomejeno zavezo,

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Potrjenje računskega zaključka za leto 1906.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Poročilo o izvršeni glavni reviziji Zadrugne zveze.
7. Prememba pravil.
8. Slučajnosti.

Ko bi ob določenem času ne bilo navzočih postavno
udov, vrši se pol ure pozneje drug občni zbor z istim
dnevnim redom, kateri sklepa ne glede na število navzočih
zborovalcev.

Načelstvo.

VABILO

na

redni občni zbor

„Hranilnice in posojilnice v Kropi,“
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se vrši dne 2. januarja 1908 ob 10. uri predpoldne
v župnišču.

Vspored:

1. Volitev nadzorstva.
2. Slučajnosti.

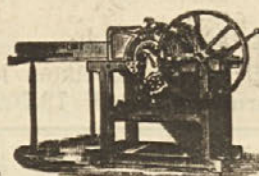
Odbor.

Priporoča se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbam zvonov.
Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Mlatilnice

lahko tekoče z rokami za goniti.

Mlatilnice vsakovrstne
z vrtilom (gepeljom).

Mlatilnice z motor-

jem na bencin (najcenejša gonilna
sila) kakor tudi vsi poljedelski stroji po

zelo nižanih cenah

pri

Karol Kavšeka nasled. 248 x—23

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in zaloga strojev.

Ljubljana, Dunajska cesta 16.

Vsakdo naj se v svojo korist prepriča predno
kupi kaki stroj!

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 27.

247 24-23

Urad za prodajo domačih hranilnikov

r. z. z o. z.

Telefon 13.340.

Dunaj, I., Stadiongasse 6.

Telefon 13.340.

Imamo na prodaj sledeče vrste:

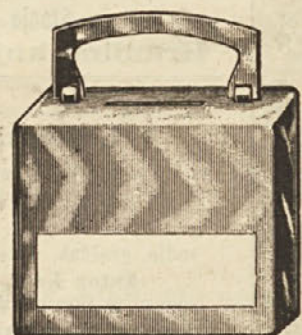
Burnsova pušica,
Weiz-ov tovarniški izdelek: ovalna, bakro-oksidirana, 8 cm visoka, 10 cm dolga, 6 cm široka, z vzdigovalnim zapiralom.

Selfmenova pušica,
ovalna, bakreno-oksidirana, 8 cm visoka, 10 cm dolga, 6 cm široka, z vzdigovalnim zapiralom.

Cloetrova pušica,
vrsta št. 3: četverooglata bakreno-oksidirana, 7 cm visoka, 10 1/2 cm dolga, 5 cm široka, s premikajočim jezičastim zapiralom.

Stegmanova pušica,
(Budjejevice): četverooglata, bakreno-oksidirana, 8 cm visoka, 10 cm dolga, 6 cm široka, z zobčastim zapiralom.

Na sprednji strani je ščitek, na kojega se vtisneta ime zavoda in tekoča številka. Vsaka vrsta stane K 6.— všteti napis in zaboj iz kolodvora na Dunaju, za vrsto Stegman iz kolodvora v Budjejevicah.

4—3

Delniška stavbinska družba »UNION« v Ljubljani.

Ob začetku leta sklepajo posojilnice na občnih zborih o porabi čistega dobička. — Delniška stavbinska družba „UNION“ se usoja pri tej priliki opozoriti p. n. hranilnice in posojilnice, da so še oddati delnice III. emisije, in da blagovolje vsaj en del čistega dobička uporabiti za nakupovanje delnic družbe „UNION“. — S pomočjo združne organizacije se je posrečilo postaviti krasno stavbo hotela „UNION“. — Delničarji postali so solastniki tega podjetja, in delnice imajo sedaj svojo vrednost. Treba je pa še oddati III. emisijo, in odda se lahko, ako naše hranilnice in posojilnice **vzajemno** postopajo in **prevzamejo** delnice. — Tako národno-gospodarsko delo **mora** vspevati. — Oglasila za podpise delnic sprejema podpisani načelnik.

Dr. V. Gregorič,
načelnik.

Dober svet!

Kdor še ne pozna krasnih vspehov pravega

klajnega apna
z znamko „Hospodár“,

temu svetujemo, da si za poskušnjo naroči plombirano, z znamko hranilnega zakona preskrbljeno izvirno vrečko, ki tehta 5 kg. Dobi jo **franko** za 2 K 40 v. s posebnim navodilom.

Kdor pa že pozna dobrodelno vplivanje klajnega apna „Hospodár“, temu tudi ni žal denarja za porto, zato si naroči najmanj 25 kg nefrankovano po železnici za K 6.—; 50 kg računano nefrankovano po K 11 25, 100 kg pa po K 22.—.

Naše pravo, nepotvorjeno, češko klajno apno pospešuje prebavljanje, obvaruje pred slabostjo, pospešuje delanje kosti in pomaga k točnosti.

Napravite mal poskus, pa se bodele prepričali, da se brez klajnega apna ni mogoče misliti boljše hrane za živino.

Zahtevajte obširnega cenika za vse gospodarske potrebščine zastonj in franko.

Veliki zavod „Društva Hospodár“

v Miloticích n/ Bečrou, Moravska.

x—5

Najboljša in najsigurnejša

Stanje vlog 30. aprila 1907:
čez 13 milijonov kron

**prilika
za štedenje!**

Denarni promet 30. aprila 1907:
čez 19 milijonov kron

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,

preje: Gradišče štev. 1

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstropje

sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4 1/2 %

brez kaknega odbitka, tako, da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 kron čistih **4 K 50 h** na leto.

Stanje vlog 30. aprila 1907: K 13,927.621'90 — Denarni promet v letu 1906: 55,129.024'18

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 30. aprila 1907.

249, x—23

Dr. Ivan Susteršič,
predsednik.

Josip Šiška, kanonik,
podpredsednik.

Odborniki:

Fran Povše,
vodja, graščak, deželni odbornik, drž. in dež. poslanec itd.
Anton Kobi,
trgovca in pos. na Bregu.
Frančišek Leskovic,
zasebnik in blag. ljud. pos.

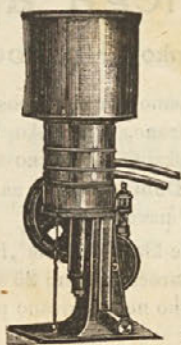
Karol Kauschegg,
veleposestnik v Wildonu
Karol Pollak,
tovarnar in posestnik v Ljubljani.

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu nad Ljubljano.
Matija Kolar,
župnik pri D. M. Polju, svet. trg. in obrt. zbor. v Ljubljani.
Ivan Pollak,
tovarnar in pos. v Ljubljani.
Ivan Kregar,
svet. trg. in obrt. zbor. v Ljubljani.
Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku

Delniška družba Alfa Separator, Dunaj, XII. Wienerbergstrasse 31

Zaloge: PRAGA, GRADEC, KRAKOV.

Največja specialna tovarna mlekarškega orodja, strojev in pločevinskega blaga. Popolne mlekaršne oprave in hladilne naprave.

Originalni Alfa Caval posnemalniki model 1906

so največja popolnost posnemalnega stroja

Izredno izboljšanje.

Zvišana delavna zmožnost.

Konkurenčne stroje zamenjujemo z Alfa posnemalniki pod najugodnejšimi pogoji.

Alfa-vrči za mleko

Patentovane Isselhardove hladilne naprave

iz posebno močne jeklene oklopne pločevine. Nizke nabavne cene. — Ohlajenje na 1—2° C.

Vse mlekaršne priprave najboljšega izdelka vedno v zalogi.

Ceniki na željo brezplačno in franko.

Dopisovanje v slovenskem jeziku.

x—18

Izdajatelj: Zadruga zveza v Ljubljani.

Odgovorni urednik: Svetoslav Premrou, uradni tajnik „Zadruga zveze“. — Tisk Zadruga tiskarne, reg. zad. z om. zav. v Ljubljani.